

De meeste mensen deugen

Aline Barnhoorn en Tamme Wiegersma

Welkom

Lied: Zie deze aarde - Psalm 10 *Vrij* (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Inleiding

De meeste mensen deugen, maar helaas niet allemaal.

Regelmatig raken we geschokt door wat criminelen doen. Moord, liquidaties, dumpen van gif in de natuur, beroving (soms van heel oude mensen) met gebruik van extreem geweld, mensen verhandelen , kinderen soms nog....

Het ontbreekt sommige mensen kennelijk aan een geweten en dat geeft een schok, die óók religieus van aard is.

Ook de Europese geschiedenis kent periodes van gewetenloosheid, waar wij collectief deel van uitmaken, maar waar we graag van wegkijken.

We luisteren en kijken naar Desmond Tutu. Hij spreekt over vergeving en wat dat doet.

In de kerk zitten weliswaar zondaars, maar gelukkig zijn niet alle zondaars gewetenloze criminelen.

We lezen psalm 15, en we zien Jezus sterven tussen twee moordenaars in. Voor één van die twee gaat er op het allerlaatst toch nog een andere wereld open.

Gebed

Gij, die ons aanziet

Gij die ons kent van dichtbij

In onze grootsheid en onze kleinheid.

In onze goedheid en glorie en onze schaamte en schuld

Gij die soms beter dan wijzelf weet

wat wij verbergen en verhullen

maskeren en verfraaien.

Wij zijn hier

Wij komen bij U

en we hopen dat wij U mogen ontvangen

in de verborgenheid van onze ziel

Wij bidden om de glans van uw aanwezigheid

in onszelf en in onze wereld

waar zoveel ontluistering is

waar zoveel kwaad geschiedt.

Waar haat en angst is en honger naar macht, geld en seks.

We bidden om een geweten dat goed en kwaad kan onderscheiden

om een hart dat zich kan openen naar mensen en dieren.

en om een ziel die verlangt naar verbinding met Uw licht

Opdat wij met U in Uw Rijk mogen wonen.

Waar U alles in allen bent.

God, ontferm U....

Lied: Verberg uw Aangezicht niet (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Video: [Desmond Tutu over vergeving](#)

Lezing: Psalm 15 (Uit: 150 Psalmen vrij - Huub Oosterhuis)

Lied: Wat ik gewild heb (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Lezing: [Lukas 23: 32:44](#)

Lied: Hoe is uw naam (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Overweging

De kennis van goed en kwaad maakt deel uit van ons mens-zijn. We groeien er allemaal in op, maar tegelijk is het iets raadselachtigs. Want mensen doen soms diep kwaad.

We beginnen allemaal als onschuldige baby'tjes, maar we zijn geen onbeschreven blad. Afhankelijk van waar je wieg stond ben je al verstrikt in een web van goed en kwaad. Wie geboren wordt in een criminele familie, zal zich crimineel ontwikkelen, mede uit liefde en loyaliteit.

Ik denk nu aan de familie uit Oss, die deze week voor de rechter stond.

We zijn ook vanaf onze geboorte verwickeld in de geërfde collectieve geschiedenis van Europa en Nederland.

Het koloniale verleden, met zijn slavernij, met uitlopers naar apartheid, institutioneel racisme en de toeslagenaffaire. Of de wapenhandel, met als gevolg de vluchtelingenstromen op aarde, met de vreselijke situatie van de mensen die onderweg stranden aan de randen van een meedogenloos gesloten fort Europa. Of de rassenleer, uitlopend op de holocaust.

We wijzen graag naar de mensenrechtensituatie in China, of naar Myanmar, of naar IS.... En terecht. Maar die wijzen dan even terecht naar ons Europese kwaad. Terwijl we toch het gevoel hebben dat veel van ons eigenlijk wel deugen....

Er is een tendens in onze samenleving om steeds harder te straffen. Wie iets uitvreet dat niet deugt, moet dat liefst hard voelen. Deze week ging een nieuwe wet in, waarbij de regel van de voorwaardelijke invrijheidstelling na twee derde van de straf is omgezet in maximaal twee jaar. Met name voor de langgestraften is dat een wereld van verschil. Zij kunnen zich minder lang voorbereiden op een normaal leven in de maatschappij.

De balans tussen genoegdoening en rehabilitatie slaat momenteel zwaar door naar genoegdoening. Voor een slachtoffer is zelfs levenslang vaak nog niet genoeg....

Maar in wat voor samenleving gaan we leven, als straks onze gevangenen uitpuilen van de langgestraften, die in de duisternis van een parallelle samenleving leven?

De onderwereld hou je er niet onder.... Die ondermijnt de bovenwereld.

Maar misschien kan de bovenwereld ook de onderwereld 'bovenmijnen'.

Ik bedoel: kan het goede het kwaad te boven komen?

Mensen hebben toch een ziel? We zijn toch allemaal behept met een verlangen naar vrede, gerechtigheid en licht?

Psalm 15 zingt over wie Gods heilige berg mag bewonen. Wie oprecht is en gerechtigheid doet, wie de waarheid hartgrondig belijdt.

De joodse religie heeft het besef van goed en kwaad sterk ontwikkeld. Dat heeft heel eigen wetten voortgebracht, die onafgebroken bestudeerd en geleefd moeten worden. Er is een groot verlangen naar een wereld, waar waarheid opbloeit uit de aarde en gerechtigheid neerdaalt uit de hemel, waar gerechtigheid en vrede elkaar kussen.

Ik sprak ooit een gevangene die zei dat hij in de gevangenis een veel beter mens was, aardig, vroom en oprecht. Daarbuiten ging het toch steeds weer mis....daar raakte hij steeds opnieuw zijn betere zelf kwijt... Hij kon niet omgaan met de vrijheid. Daarom bracht hij liefst veel tijd van zijn leven in de gevangenis door. Dáár kon hij tenminste geloven dat God van hem hield.

In de christelijke traditie belijden we dat Jezus zondaren lief heeft. De kerken zitten vol met zondaars. Dat zijn niet direct misdadigers, maar we kennen wel allemaal de neiging tot het kwade. Wie dat niet

ziet, valt ten prooi aan superioriteitsgevoelens. We kennen het verhaal van de farizeeër die God dankt dat hij niet zo is als die tollenaar die daar staat.... De meeste mensen hier zullen vast wel deugen, maar daar hoeft niemand zich voor op de borst te kloppen.

Een doorgewinterde crimineel maakt zich los van de innerlijke verbinding met zijn betere zelf, met zijn morele kompas. Macht, geld en seks zijn sterke motivatoren. heeft misschien niet het vermogen ontwikkeld om verder te kijken dan die drie. Wie drugsafval dumpst in een kwetsbaar natuurgebied en daarmee het grondwater vergiftigt, met alle gevolgen van dien, of wie een moord pleegt, of mensen liquideert.... Die heeft misschien in het brein bepaalde verbindingen niet kunnen leggen. Zoals een blinde geen verbindingen heeft kunnen leggen tussen de oogzenuw en het brein... Zo is onze ziel misschien ook wel een soort zintuig voor Gods Licht.

Ik hoop altijd dat de gevangenis voor mensen een plek is waar iets van het onderscheid tussen goed en kwaad op gang kan komen, waar dat zintuig voor wat goed en heilig is, zich een beetje kan ontwikkelen.

Als Jezus wordt gekruisigd, sterft hij de dood van een misdadiger. Even tevoren heeft hij nog gezegd: als men dit doet met het groene hout, wat moet er dan wel niet van het dorre hout terecht komen? En hij vraagt God om de mensen te vergeven die hem dit aandoen, want 'ze weten niet wat ze doen' Bidden om vergeving.... Ook al kunnen de mensen die misschien helemaal niet ontvangen. Een grenzeloos mededogen. Hij houdt tot het einde toe zijn hart open naar de mensen. Zo blijft hij een vrij mens. En zo baant hij – ook voor ons – een weg naar de innerlijke vrijheid.

Precies daar zit de bevrijding van alle ondermijning. 'Bovenmijning.... ' dat is geen woord natuurlijk. Maar waar waarheid oprijst uit de aarde reikt de gerechtigheid neer van de hemel.

Aan weerszijden van hem twee lotgenoten. Misdadigers. De één spot en hoont met de soldaten en de overheidsdienaren mee. 'Als jij de Messias bent, help jezelf dan van dat kruis af... en ons erbij...' Met deze man ontstaat geen contact. Hij gaat de weg van het dorre hout.

De andere spreekt hem daar op aan: 'heb jij dan helemaal geen ontzag voor God? Wij worden gestraft voor wat we gedaan hebben, maar hij heeft niets gedaan'. En: 'Jezus, denk aan mij, als je in jouw koninkrijk gekomen bent'

Met hem ontstaat een verbinding. Hij heeft een ziel die het verschil kent tussen goed en kwaad. Hij gaat de weg van het groene hout. En er gaat daardoor een wereld voor hem open. 'Vanaf nu zul je met mij in het paradijs zijn.... '

Alsof het gordijn wegschuift en het venster open gaat, zodat het licht en de frisse naar binnen kunnen stromen...

Lied: Een schoot van ontferming – Psalm 70 *Vrij* (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Voorbeden

Zien wat we krijgen
water uit de kraan
brood in de hand,
tijd op mijn bord

Wonder glanst op kastanjes,
de brandende braamstruik bewaart rust
bloemen op de velden
met koninklijke pracht bekleed

De aarde draagt jouw naam, overal
en zomaar....misdaden –soms zelfs genocide- voor onze ogen

grote, kleine missers
is er recht te vinden op deze aarde?
Ik zie het kwaad
een valkuil grijpt de graver,
een steen treft de werper
een mes snijdt diep in die ander
daar op straat

En wij?

Niet ontvoerd door Boko Haram
niet hongerstaking houdend in een strafkolonie
niet tussen puinhopen in Palestijns gebied
niet in een pushback ten onder gegaan
niet deel hebben genomen aan slavenhandel.....
En toch!

Het gemis van een verloren geliefde
schuurt dagelijks

Kunnen we zelf aan het kwaad ontkomen
grijpen we naar macht
Zien we elkaar werkelijk
met het licht in onze ogen
ooggetuigen die we zijn van de doden
in jouw hand bewaard

Vertrouwend op rijke toekomst
voor onszelf, voor de wereld
daarvoor willen we je danken
Mijn lieve god, geef jouw adem tussen onze woorden
een loflied in onze mond, iedere dag
die ik leven mag

Lied: Moge ons verschijnen (t: Huub Oosterhuis; m: Tom Löwenthal)

Tafelviering – breken en delen

Lied: Onze Vader verborgen (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen)

Zegen:

Moge de stilte van de vrede
en de vreugde over het Licht
Onze harten en gedachten vervullen
En mogen wij in vrede leven
met elkaar , met onszelf en met God

Lied: Van grond en vuur (t: Huub Oosterhuis; m: Antoine Oomen; bew. Tom Löwenthal)